

Att resa i Sverige

Vad är problemet

En lite längre resa i Sverige med kollektiva färdmedel, förutsätter ofta att flera olika trafikföretag anlitas. Problemet blir då att lista ut vilka företag som har trafik på de olika delsträckorna och hur man får tag på deras tidtabeller. Sen måste man också ta reda på hur biljetter bokas, dvs om de måste köpas direkt av varje trafikföretag eller om något eller några av företagen kan erbjuda någon form av samtrafikbiljett.

Lite historisk bakgrund

När järnvägarna byggdes ut 1800-talet var det staten som anlade de större stambanorna medan regionala järnvägar uppfördes av privata eller kommunala aktörer. Båttrafiken och sen även busstrafiken som växte fram under 1900-talet, utfördes främst av privatägda eller kommunala företag. När bilismen började expandera från mitten av 1950-talet, fick den lokala och regionala buss- och tågtrafiken det allt svårare att klara sig. För att säkerställa att inte betydande delar av landet skulle bli utan fungerande kollektivtrafik, beslutade riksdagen 1988 om en organisation med länsvisa trafikhuvudmän. Därmed fick landsting och kommuner ansvar för att organisera, handla upp och ofta även subventionera den regionala kollektivtrafiken. Den långväga trafiken har däremot oftast kunnat bedrivas med lönsamhet av både statliga och privata företag. Endast undantagsvis har staten behövt gå in och stötta samhällsviktig långväga trafik.

Nuvarande organisation av kollektivtrafiken

Kollektivtrafiken i Sverige bedrivs nu av två helt olika typer av utövare, dels av regionala trafikhuvudmän med ansvar för i princip all trafiken inom sin region, dels av privata eller statliga (främst SJ) företag med mer eller mindre rikstäckande tåg-, buss- eller flygtrafik. De förra ska se till att det finns ett godtagbart trafikutbud inom ett geografiskt område, vilket ofta förutsätter skattesubventioner. De senare bedriver trafik där det är lönsamt för att kunna lämna vinst till sina ägare. I vissa fall kan dessa två typer av utövare erbjuda trafik på samma sträckor, t ex mellan Uppsala och Stockholm, där UL/SL och SJ konkurrerar.

Information till resande

Redan några år efter att tågtrafiken kommit igång i mitten på 1800-talet, började ett par driftiga herrar ge ut ett annonsblad med det passande namnet "Sveriges kommunikationer". Det innehöll tidtabeller för alla viktigare järnvägs-, diligens- och ångbåtslinjer. Sveriges kommunikationer utvecklades med tiden till en diger lunta på närmare 400 sidor och gavs ut varje månad. Den innehöll kartor, tidtabeller och biljettpriser för alla järnvägs-, buss, båt- och flyglinjer i Sverige och även viktigare förbindelser med utlandet. Det sista numret utkom 1981 och under de följande decennierna blev det sen allt svårare att hitta någon samlad trafikinformation. De olika trafikföretagen tryckte upp egna tidtabeller, men dessa papperstabeller blev med tiden allt tunnare och ovanligare. Idag förekommer det i princip inte längre några tryckta tidtabeller, utan vi har allt mer blivit hänvisade till att själva söka vår reseinformation på nätet.

Samtrafiken bildas

För att få en samordning av denna mosaik av trafikföretag, bildades 1993 Samtrafiken i Sverige AB. Bolaget ägs av alla regionala kollektivtrafikmyndigheter samt merparten av de kommersiella trafikoperatörerna. Samtrafikens kunder är företag och myndigheter som erbjuder tjänster för kollektivtrafik och kombinerat resande i Sverige och Norden. Verksamheten omfattar dels att koordinera all trafikinformation, exempelvis avgångstider och hållplatser, dels att kombinera olika aktörers trafikdata och biljettformat. Detta ger partnerföretag, ägare och andra organisationer möjlighet att informera om och sälja både egna och andras resor, så att resenärernas kombinerade resebehov från start till mål kan erbjudas i ett och samma köp.

Samtrafikens tjänster

- **Resrobot** – reseplanering för alla typer av färdmedel
- **Resplus** – biljettsamarbete och gemensam standard för betalning av resor
- **Tidtabeller** – presentation av tidtabeller och samverkan för smidiga övergångsresor
- **Riksdatan** – lagring av trafikinformation med öppen åtkomst för alla intresserade

Resrobot

Resrobot är en reseplanerartjänst på webben med adressen resrobot.se. Hemsidan är "dynamisk" och beroende på om man använder en dator, platta eller mobil, så optimeras visningen efter skärmstorleken. Det krävs alltså inte att man laddar ner någon speciell app till sin mobil eller platta.

[Reseplaneraren](#) erbjuder en snabb och detaljerad information om resor och resekombinationer för alla typer av färdmedel från dörr till dörr inom Sverige. För en sökt resa från A till B listas möjliga resealternativ med uppgift om typ av färdmedel, avgångs- och ankomsttider, bytespunkter, kartinformation etc. Genom att ställa in olika sökvillkor som typ av färdmedel, max antal byten, gånghastighet etc, kan sökningarna skraddarsys efter egna önskemål. Det går även att enkelt dela ett valt resealternativ via e-post eller sms. Notera att resrobot även ger detaljerade vägbeskrivningar för resor med egen bil.

För alla större stationer och resecentra presenteras den aktuella [trafiktavlan](#), (dvs samma information som visas i väntsalar och på perronger) som en lista över alla avgående och ankommande tåg och bussar med uppgift om eventuella trafikstörningar och förseningar.

Resrobot har även alla [tågtidtabeller](#) och tågmappar att läsa på skärm eller att ladda ner som pdf-fil.

Från och till ca 3500 större orter i Sverige kan man köpa en samlad [resplus-biljett](#) direkt i Resrobot. För mindre orter eller lite mer "komplexa" resekombinationer fungerar biljettköp sämre för. Observera att t ex även SJ ofta kan sälja många av dessa kombinationsresor på sin hemsida/app, se nedan.

Riksdatabasen

I Riksdatabasen samlas hela Sveriges trafikinformation. Den innehåller mängder av uppgifter om tåg, buss, spårvagn, tunnelbana, båt och flyg. Därmed möjliggörs en opartisk information till resenärerna om det bästa resealternativet i varje situation. Riksdatabasen är grunden för Samtrafikens tjänst Resrobot. Men denna data är även tillgänglig för alla företag som är intresserade av att presentera den i olika sammanhang. Det kan vara trafikföretag som erbjuder köp av samtrafikbiljetter eller visar anslutande trafik på sina egna informationstavlor. Många företag har också utvecklat olika sök- och karttjänster på nätet och som appar

SJ

Fortfarande står SJ för en betydande del av den långväga tågtrafiken i Sverige. De erbjuder även samtrafik med ett stort antal andra reseföretags tåg, bussar, tunnelbanor, färjor etc. Undantagna är främst några tågföretag som SJ betraktar som konkurrenter. Resesökningar och biljettköp kan göras dels på deras hemsida sj.se, dels i deras app (Android och iOS). Appen har fått pris på grund av sin enkelhet och många smarta funktioner. Appen fungerar bäst om man skaffar ett användarkonto. Förutom att söka bland resealternativ kan man t ex för snabbtåg leta efter bästa lediga plats i vagnarna och lägga till måltider. Har man bokad plats kan på större stationer med hjälp av appen få anvisningar i realtid om var man ska stå på perrongen. När man närmar sig slutmålet föreslår appen lämpliga resealternativ med anslutande kollektivtrafik. Trafiktavlor med avgångs- och ankomsttider för olika stationer kan även visas.

Övriga sök- och karttjänster

Eniro, Hitta, Google och Bing är några exempel på sök- och karttjänster som har tagit fram egna funktioner för reseplanering, baserade på uppgifter från Riksdatabasen. Välj den hemsida eller app som du själv gillar och är van att använda. Men utvecklingen är snabb så kolla gärna ibland om det dykt upp något bättre.

En detaljerad hållplatsöversikt erbjuds t ex av kartor.eniro.se. I panelen uppe till höger väljer man *Mer* samt *Tidtabeller* och markerar önskat trafikslag. På kartan visas då hållplatserna. Ett klick på en hållplats öppnar en ruta med uppgift om linjer och tider samt även en länk till Resrobot.

Trafikverket erbjuder trafikinformation för både tåg, vägar och vägfärjor. Deras trafiktavla är enkel och överskådlig, se t ex för [Uppsala C](#). Bra för att snabbt kolla hur (eller om!) tågen går.

Den regionala kollektivtrafiken är tyvärr ganska frustrerande beträffande reseplanering. Varje region har utvecklat egna appar och utformat egna regler och system för biljettköp. Reser man i Sverige får man själv försöka ta reda på var man kan få tag på tidtabeller och hur man kan köpa biljetter.

Förteckning med kontaktuppgifter över regionala trafikföretag finns på svenskkollektivtrafik.se.

Linjekartor finns det flera bra exempel på, t ex sl.se/sv/info/kartor och zonkarta.skanetrafiken.se.

Trafikflöde i realtid visas t ex i tjänsten tracker.geops.ch eller i appen Traze.

Tågresor i Europa har varit svåra att planera, men nu finns t ex tjänsten interrail.eu (app Rail Planner).

Tyvärr saknas funktion för biljettköp, men för semesterresor finns det ju interrailkort i olika prisklasser.